

اهداف (Objectives): یک برنامه‌درسی به قصد ایجاد تغییرات در رفتار یادگیرنده اجرا می‌شود، این تغییرات همان اهداف برنامه است.

محتوا (Content): ماده برنامه‌درسی است، آنچه که باید آموخته شود و شامل دانش سازمان‌یافته و اندوخته شده، اصطلاحات، اطلاعات، واقعیات، حقایق، اصول، روش‌ها، مفاهیم، تعمیم‌ها، پدیده‌ها و مسایل مربوط به همان ماده‌درسی است.

راهبردهای یاددهی-یادگیری (Teaching Learning Methods): به

شیوه‌های کسب محتوا اشاره دارد و بایستی یادگیری فعال فراگیر را تسهیل کند. مشخص کردن جزئیات اقدامات و فعالیت‌های معلم در ارتباط با برنامه‌درسی در کلاس درس از مهم‌ترین وظایف برنامه‌ریز درسی است.

Curriculum

برنامه‌درسی

تهیه‌کنندگان :

مواد و منابع آموزشی (Instructional materials and resources): مجموعه‌ای از مواد یا موقعیت‌ها که به منظور قادر ساختن فراگیر به یادگیری تولید می‌شود.

فعالیت‌های یادگیری فراگیر (Learner Learning activities):

اشاره به درگیری فراگیران در امر یادگیری دارد. هرچقدر سطح درگیری بیشتر باشد به همان نسبت تجربیات یادگیری فراگیر عمیق‌تر خواهد بود.

زمان آموزش (Instructional times): برنامه باید از لحاظ زمانی شناخت و یادگیری مطلوب را در فراگیر ایجاد نماید.

گروه‌های آموزشی (Instructional Grouping):

اشاره به گروه‌های داخل کلاس دارد که برحسب محتوا، راهبردهای یاددهی و یادگیری متفاوت است. کارگروهی سبب می‌شود تا یادگیرنده مسئولیت‌پذیری بیشتری نسبت به یادگیری عهده دار شود.

ارزشیابی (Evaluation): فرایندی است که به منظور تصمیم‌گیری درباره این‌که فعالیت‌های آموزشی معلم و کوشش‌های یادگیری فراگیران به نتایج مطلوب انجامیده است، صورت می‌گیرد.

به نظر Harden

کوریکولوم عبارتست از آنچه که باید در یک برنامه آموزشی رخ دهد. آنچه هدف آموزش‌دهنده می‌باشد و آنچه در راه این هدف انجام می‌گیرد. همچنین تعریفی که

آقای Genn در سال ۱۹۹۵ از مفهوم کوریکولوم ارایه داده است عبارت است از: " هر آنچه در ارتباط با یک برنامه آموزشی رخ دهد."

مقصود از Curriculum development تدوین یک مجموعه طولی از فعالیت‌های آموزشی است که بیش از یک جلسه آموزشی و به صورت سیستماتیک در هر سطحی از آموزش، اعم از مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد، دکترا و ... که به صورت حضوری و یا الکترونیکی طراحی، سازماندهی و ارزشیابی شود.

عناصر برنامه‌درسی

معروف‌ترین برداشت ارائه شده از عناصر برنامه‌درسی، طبقه‌بندی فرانسویس کلاین است. شرح مختصر عناصر نه‌گانه کلاین به این ترتیب است:

سطوح کوریکولوم

الف (The Declared curriculum) کوریکولومی که توسط موسسه آموزشی طراحی می‌شود.

ب (The Taught curriculum) کوریکولومی که ارائه می‌شود.

ج (The Learned curriculum) کوریکولومی که توسط فراگیران آموخته می‌شود.

انواع کوریکولوم

۱. کوریکولوم پنهان (Hidden Curriculum): عبارت است از آنچه در یک سیستم آموزشی فراگیران یاد می‌گیرند اما برطبق برنامه سیستم، قرار بر آموزش آنها نبوده و ارتباطی با برنامه ارائه شده ندارد.

۲. کوریکولوم رسمی (formal) و غیررسمی (Informal): کوریکولوم رسمی آن چیزی است که دست اندکاران برنامه‌ریز، قصد آموزش آن را دارند. اما وقت دانشجویان در سایر مکان‌ها به صورت فعالیت‌های خارج از برنامه سپری می‌شود که این فراگیری‌ها طبق برنامه آموزشی ارائه شده نبوده و غیررسمی می‌باشند.

۳. کوریکولوم بی‌اثر (Null Curriculum): نوعی کوریکولوم است که سیستم آموزشی بر عدم آموزش آن تاکید دارد. یعنی فراگیران نباید یک‌سری از مطالب را آموزش ببینند.

تدوین کوریکولوم

تدوین کوریکولوم از تعیین و یا شفاف‌سازی اهداف آموزشی آغاز می‌شود ولی از آنجا که واقعی بودن اهداف در این مدل بسیار اساسی می‌باشد، دو مرحله نیازسنجی عمومی و نیازسنجی فراگیر

به عنوان پیش‌نیاز اولیه برای تعیین اهداف در نظر گرفته شده است. استفاده از استراتژی‌های آموزشی در جهت تامین اهداف آموزشی و اجرای برنامه آموزشی طراحی شده و ارزشیابی پس از اجرای برنامه آموزشی از اجزای دیگر این سیکل می‌باشد که آن را تکمیل می‌نماید. اهداف آموزشی بدین ترتیب در سطح اول همان پیامدهای موردانتظار از فارغ‌التحصیلان در حین فارغ التحصیلی می‌باشد که باید به سطوح پایین‌تری در برنامه درسی شکسته شود. اجزای یک برنامه درسی، محتوای آموزشی، نحوه سازماندهی محتوا، روش‌های آموزشی و امتحانات می‌باشد که همگی باید در هنگام برنامه‌ریزی برنامه‌درسی، در جهت تامین اهداف، برنامه‌ریزی شوند. لذا لازم است حین فارغ التحصیلی به اهداف انتهایی فازها سپس انتهای دوره‌ها و بالاخره هر درس ترجمه شود که این فرایند را "فرایند طراحی رو به پایین" می‌نامند. پس از تعریف اهداف در سطح دوره چرخه برنامه‌ریزی، اجرا، ارزشیابی و بازخورد را می‌توان در سطح دوره تعریف کرد. این چرخه حتی در سطح ارائه درس در یک کلاس آموزشی نیز صادق می‌باشد و باید رعایت گردد.

می‌توان گفت که برنامه‌درسی و طراحی آموزشی شامل شکل محتوای آموزشی و محتویات فرم‌های آموزشی است. برای نظریه پردازان برنامه‌درسی مسلم است که برنامه‌درسی از "چه"، "چه باید آموخته شود؟" جریان دارد. برای طراحان آموزشی مسلم است که آموزش از "چگونه"، "چگونه باید آن را سازماندهی کرد؟" جریان دارد.

منابع برای مطالعه بیشتر :

1. Norbert .M. Seel; & Dijkstra .s . Curriculum, Plans, and Processes in Instructional Design: International Perspectives. L. Erlbaum Associates, 2004
2. Shambaugh.N ; & Magliaro.S.G . Instructional design : a systematic approach for reflective practice. New York . New York : Pearson .2006
3. Villiers, L.D., Amdel for curriculum development in nursing. Health Publication, 2001.

mail: nms.edo@mums.ac.ir

Web: http://www.mums.ac.ir/nurse/fa/EDO_main

